

Чернівецький медичний коледж
Буковинського державного медичного університету
Кафедра медсестринства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи
к. мед. н. Т. І. Бойчук
« 27 » серпня 2019р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Філософія»

Курс – I
Спеціальність 223 Медсестринство
Галузь знань 22 Охорона здоров'я
Освітньо-професійна програма Сестринська справа
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

«Розглянуто»
Кафедра медсестринства
В.о. завідувача кафедри медсестринства
_____ к. мед. н. Новицька І.О.
Протокол № 2 від «27» серпня 2019 року

Чернівці 2019

Силабус дисципліни «Філософія»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 223 Медсестринство
Освітньо-професійної програми «Сестринська справа»
«27» серпня 2019 року – 19 с.

Розробник програми: Захарія В.І.

Силабус розглянуто на засіданні кафедри медсестринства
Протокол № 2 від «27» серпня 2019 року
В.о. завідувача кафедри медсестринства /// к.мед.н. Новицька І.О.

Ухвалено на засіданні Педагогічної ради
Чернівецького медичного коледжу БДМУ
Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року.
Голова /// к.мед.н. Кузик Ф.В.

1. Загальні відомості

Відомості про викладачів навчальної дисципліни.

Назва дисципліни	Філософія
Розробник навчальної програми	Захарія В.І.
Контактний телефон	(0372)53-22-14
E-mail:	https://www.Chern_medcollege@ukr.net
Сторінка дисципліни на сайті коледжу	https://www.medkol.cv.ua/sylabusy/ , http://medkol-moodle.net.ua/course/index.php?categoryid=23

2. Контактна інформація

Чернівецький медичний коледж БДМУ
Україна, 58001, м. Чернівці вул. Героїв Майдану, 60
Тел/факс: (0372)53-22-14
<https://www.medkol.cv.ua>
https://www.Chern_medcollege@ukr.net

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень, форма навчання	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3 (1 кредит ECTS – 30 год.)	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 223 МЕДСЕСТРИНСТВО	Курс підготовки (курс) - 1
Змістових модулів – 2		Семестр - 1
Загальна кількість годин – 90 год.		Лекції - 20 год.
Кількість аудиторних годин – 32 год.	Ступінь вищої освіти бакалавр	Навчальна практика - Семінарські - 12 год.
Кількість годин самостійної роботи студента – 58 год.	Форма навчання: денна	Самостійна робота - 58 год. Індивідуальні завдання Вид контролю Підсумковий модульний контроль

3. Політика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою для студентів спеціальності 223 Медсестринство.

Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями та компетентностями з дисципліни «Філософія».

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;

- списування під час контролю знань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, пацієнтами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх заняттях: семінарських заняттях, підсумковому модульному контролю є обов'язковим з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків за поважною причиною).

Політика дедлайну та відпрацювання здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання та консультацій (окрім випадків з поважною причиною);
- відпрацювання пропущених занять з поважною причиною відбувається улюбий час зручний для викладача у т.ч. згідно з графіком відпрацювання та консультацій;
- роботи, які здає студент з порушенням терміну без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимальної, наприклад тематична індивідуальна робота);
- перескладання підсумкового модулю з метою підвищення оцінки не допускається, окрім ситуацій передбачених Положенням про диплом державного зразка з відзнакою, чи невиконання програми дисципліни або неявки на підсумковий контроль з поважною причиною.

4. Порядок відпрацювання пропущених занять

Згідно Положення про порядок відпрацювання студентами пропущених занять та незадовільних оцінок при кредитно-трансферній системі організації освітнього процесу в Чернівецькому медичному коледжі БДМУ:

- Пропуск лекції є з поважною (хвороба, участь у заходах спортивно-масового та культурно-просвітницького характеру, відрядження на олімпіаду або наукову студентську конференцію) та без поважною причиною. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважною причиною перевіряється під час складання підсумкового модульного контролю. Пропуск лекції без поважною причиною відпрацьовується студентом через співбесіду, або презентацію пропущеної теми.

- Пропуск семінарського заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує викладачеві згідно з графіком консультацій та відпрацювання пропущених занять. Відпрацювання пропущених занять проводиться з відміткою на бланку дозволу. Дозвіл на відпрацювання пропущених занять з неповажних причин дійсний протягом календарного місяця.

- У випадку, коли студент не встигає відпрацювати пропущені з поважною причиною заняття до початку підсумкового контролю, він відпрацьовує їх і допускається до екзамену за спеціальним дозволом завідуючого відділення.

- При виникненні академічної заборгованості з будь-яких причин, 60% і більше від загальної кількості аудиторних годин з дисципліни (студент отримав 70-119 балів), студент отримує незадовільну оцінку з можливістю повторного перескладання дисципліни.

- При виникненні академічної заборгованості з будь-яких причин, яка перевищує 65% від загальної кількості аудиторних годин з дисципліни (студент отримав 1-69 балів), студент отримує незадовільну оцінку з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.

5. Анотація до дисципліни

Дисципліна є обов'язковою для вивчення здобувачами вищої освіти спеціальності «Медсестринство». Суттєвого значення в сучасних умовах набувають гносеологічні питання, зокрема методологічні проблеми наукового пізнання, включаючи філософські проблеми медицини. Акцентується увага саме на аналізі основних проблем медицини, зокрема, питаннях гносеологічного (специфіки теоретичних знань у медицині, методології науково-медичного пізнання, діагностики як специфічного виду пізнавальної діяльності), онтологічного (буття людини у медицині, психосоматика), аксіологічного (ціннісний потенціал медицини, життя та здоров'я як одна з найбільших цінностей) та біоетичного характеру (проблеми медичної етики, деонтології).

6. Розподіл навчальних годин

Вид заняття / підсумкового контролю	Кількість годин
Лекції	20
Семінарські заняття	12
Самостійна робота	58
Підсумковий модульний контроль	Модульний контроль
Всього годин/кредит ECTS	90 /3

7. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про світ, людину як цілісність, про роль медицини у ствердженні сенсу людського буття, розуміння сучасного стану медицини та передбачення перспектив її розвитку.

Основні завдання навчальної дисципліни спрямовані на досягнення результатів навчання:

- здатність до проблематизації - вміння ставити питання і шукати способи їх вирішення, розглядати парадокси, альтернативи, суперечності;
- діяти компетентно відповідно до етичних принципів та усвідомлення соціальних наслідків своєї професійної діяльності;
- здатність давати визначення - переходити від поверхового фактажу до узагальнюючого концептуального аналізу понять;
- здатність формулювати, впорядковувати, послідовно аналізувати свої думки;
- можливість кожній людині виробити власний світогляд, свій стиль мислення, сформулювати світоглядні, моральні, естетичні установки та ціннісні орієнтації, необхідні для активної діяльності у всіх сферах життя суспільства, враховуючи клінічну практику у медицині;
- сприяти формуванню майбутньої медичної сестри-бакалавра нового типу, яка поєднує професійні знання, фахову компетентність з активною громадянською позицією;
- розкрити закономірності розвитку людини як головного об'єкта дослідження та медичного впливу, навчити знаходити головні ланки причинно-наслідкових зв'язків і відрізнити їх від побічних як у матеріальних, так і в духовних процесах; простежити закономірності об'єктивної й матеріалізації ідей на прикладах діяльності зарубіжних та вітчизняних діячів науки та практики, виробити навички аргументації власних переконань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані **компетентності**:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації.

ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 08. Навички використання інформаційних та комунікативних технологій.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність застосовувати основні сучасні положення фундаментальних наук стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції.

Здатність застосовувати логічну компетентність

Здатність застосовувати просторову компетентність

Здатність застосовувати аксіологічну компетентність

Здатність застосовувати мовленнєву компетентність

Здатність застосовувати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**:

- основні закономірності розвитку природи та суспільства, медицини як галузі людської діяльності;
- етапи становлення та розвитку філософії і медицини в зарубіжних країнах та в Україні;
- головні проблеми диференціації та інтеграції наук про людину як цілісність;
- суть діалектичного мислення, творчого аналізу, явищ дійсності;
- основи процесу наукового пошуку, форми і методи наукового пізнання;
- структуру та суть людської практики, місце медичної діяльності в оздоровленні та розвитку суспільства;
- етико-деонтологічні принципи медсестринства;
- сучасні інноваційні технології та методи пошуку інформації.

Студенти повинні вміти:

- об'єктивно, на наукових засадах аналізувати будь-які, у тому числі, нестандартні, явища й процеси, причинно-наслідкові зв'язки дійсності;
- визначати місце та роль певного факту у формуванні статусу людини, сенсу діяльності медика, медицини майбутнього;
- розумітися на суті нозологізму, гіпократизму та неогіпократизму як крайнощів, які здатні спричинити неадекватні практичні дії медика;
- орієнтуватися у системі зв'язків медицини і філософії, розуміти їх значення для формування особистості;
- розумітися на релігійно-філософських основах східних систем самооздоровлення;
- вміти визначати роль соціальних детермінацій у формуванні психічного здоров'я та виникненні психічних розладів;
- визначати сенс соціальних цінностей у системі медичної діяльності;
- застосовувати знання законів і категорій діалектики для аналізу валеологічних і патологічних, санологічних проблем хвороби.

Форми та система забезпечення якості сформованих компетентностей та результатів навчання

Програмними результатами навчання, визначеними ОПП Сестринська справа спеціальністю 223 Медсестринство є:

ПРН 6. Забезпечувати здоровий психологічний мікроклімат у колективі, використовуючи принципи медсестринської етики та деонтології, правила міжособового спілкування та вміти: спілкуватися з пацієнтом та членами його сім'ї, медперсоналом; вирішувати етичні, деонтологічні проблеми в процесі роботи з пацієнтом та членами його родини; розглядати, аналізувати в колективі професійні помилки; проводити навчання для молодшого й технічного персоналу.

ПРН 19. Практикувати застосування ефективних поведінкових стратегій на індивідуальному/сімейному/суспільному рівнях для покращення стану здоров'я шляхом впливу на спосіб життя та заохочення до самостійного догляду індивідуальних осіб та сімей.

ПРН. Визначати пріоритетні напрями інформаційного пошуку, знаходити та критично оцінювати навчальну, довідкову, нормативну, наукову інформацію з різних джерел, узагальнювати й застосовувати отриману інформацію на практиці.

Міжпредметні зв'язки(пререквізити):

з навчальними дисциплінами гуманітарного профілю: історія, культурологія, психологія, соціологія;

з природничими і медичними дисциплінами: біологія, фізика, фізіологія, анатомія, психіатрія.

8. Короткий зміст програми навчальної дисципліни

Модуль I. Філософія

Змістовий модуль 1. Історія філософії

Місце філософії в системі наукових знань та її роль в поясненні світоглядних проблем, сутність ідей різноманітних філософських напрямів та концепцій. Зміст поняття "філософія" та її історичні витоки, різні етапи розвитку філософських знань та уявлень, зв'язок між філософією міфологією, релігією та наукою. Функції філософії: світоглядна, регулятивна, виховна, комунікативна та інтегративна.

Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу

Значення філософського осмислення основних аспектів буття, пізнання та цінностей при виконанні професійних обов'язків медичних працівників. Специфіка філософського осмислення світу та людини на відміну від конкретно наукового їх розуміння, історія людського пізнання: його багаторівневості та складності, закономірний характер. Природничо-науковий та соціально-філософський аспекти проблеми свідомості, методологія наукового пізнання.

9. Календарно-тематичне планування

9.1. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
Модуль I. Філософія				
Змістовий модуль 1. Історія філософії				
1	Вступ. Предмет філософії. Філософія та світогляд	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с.8-18, 21-32	Згідно з розкладом занять
2	Історичний розвиток світової філософії (II тис. до н.е. – XVI ст.)	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 34-40, 53-56, 74-78, 91-107	Згідно з розкладом занять
3	Філософія і медицина в епоху Нового часу та Просвітництва	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 108-131	Згідно з розкладом занять
4	Тенденції розвитку сучасної філософії XIX—XX ст.	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 157-171, 172-188, 192-206	Згідно з розкладом занять
5	Філософська думка в Україні	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 208-224, 238-252	Згідно з розкладом занять
Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу				
6	Філософська онтологія	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 256-269	Згідно з розкладом занять
7	Свідомість як філософська проблема, її походження і сутність	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 302-308, 324-327	Згідно з розкладом занять
8	Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок та розвиток	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с.178-181	Згідно з розкладом занять
9	Гносеологія. Специфіка медичного пізнання. Методологічні проблеми наукового пізнання	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 328-343, 347-351	Згідно з розкладом занять
10	Філософська антропологія. Особистість у системі	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів	Згідно з розкладом занять

	суспільних зв'язків. Соціальна філософія. Філософські проблеми медицини. Духовне життя суспільства		освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 278-301, 352- 370, 371-377	
Всього		20		

9.2. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
Модуль I. Філософія				
Змістовий модуль 1. Історія філософії				
1	Філософія і медицина Середньовіччя та епoxy Відродження	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 73-90, 91-107	Згідно з розкладом занять
2	Філософія і медицина в епoxy Нового часу. Німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с.108-133, 134-155	Згідно з розкладом занять
3	Філософська думка в Україні	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 208-224, 238-252	Згідно з розкладом занять
Змістовий модуль 2. Філософське розуміння світу				
4	Проблема буття у філософії	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 256-274	Згідно з розкладом занять
5	Пізнання як філософська проблема	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – с. 328-351	Згідно з розкладом занять
6	Підсумковий модульний контроль	2	Конспект лекцій Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. – 448 с.	Згідно з розкладом занять
Всього		12		

9.3. Теми самостійної роботи студентів

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Домашнє завдання	Дата
1	Історичні форми світогляду. Рівні світогляду. Проблема синтезу медичних знань	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять

2	Філософія і медицина Стародавнього світу	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
3	Антична філософія	2	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
4	Філософія і медицина Середньовіччя. Філософія релігії. Буття Бога у філософській інтерпретації	4	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
5	Філософія і медицина в епоху Нового часу та Просвітництва. Німецька класична філософія. Криза раціоналістичного мислення	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
6	Тенденції розвитку сучасної філософії XIX—XX ст.	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
7	Філософська думка в Україні	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
8	Філософська онтологія	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
9	Свідомість як філософська проблема, її походження і сутність	4	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
10	Діалектика як вчення про загальний взаємозв'язок та розвиток	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
11	Гносеологія	4	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
12	Філософська антропологія. Особистість у системі суспільних зв'язків. Філософія та медицина	6	Опрацювати теоретичний матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи	Згідно з розкладом занять
Всього		58		

9.4. Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань (пошукові, дослідницькі й аналітичні роботи)

1. Етичні норми та цінності медичної науки.
2. Міфологія як світогляд синкретичної свідомості.
3. Релігійний світогляд та його специфіка.
4. Світові релігії про походження та есхатологічні перспективи світу.
5. Свобода і справедливість як загальнолюдські цінності.
6. Сучасні соціальні міфи.
7. Антична натурфілософія як перша спроба наукового мислення.
8. Плюралізм філософії: необхідність чи випадковість?
9. Пантеїстичні концепції у філософії Відродження.
10. Сутність лютеранства та кальвінізму, їх вплив на розвиток капіталістичних відносин.
11. Схоластика як особливий стиль середньовічного філософствування.

12. Український космоцентризм (кінець XIX – поч. XX ст.).
13. Діалектика необхідності і випадковості у біології.
14. Вчення З.Фройда про протидію та взаємозв'язок свідомого та підсвідомого.
15. Психотерапія як різновид лікувальної діяльності.
16. Етичні норми та цінності медичної науки.
17. Проблема побудови загальної теорії хвороби в сучасній медицині.
18. Значення лікарської інтуїції в діагнозі.
19. Місце медичної науки в структурі пізнавальної діяльності людини.
20. Проблема творчості в пізнанні.
21. Біопсихосоціальна сутність людини (аналіз біологізаторства та соціологізаторства).
22. Неофройдизм: проблема душі сучасної людини.
23. Життя як цінність, основні принципи антропології.
24. Сучасна цивілізація: її основні ознаки та суперечності.
25. Цінність людського життя.
26. Феномен смерті.
27. Етичні та філософські проблеми евтазії.
28. Смерть та проблема безсмертя людини.
29. Гуманістичні аспекти лікарської діяльності.
30. Філософія людини в майбутньому.
31. Філософія медицини і медицина як наука.
32. Філософські категорії і поняття медицини.
33. Співвідношення соціального і біологічного в людині.
34. Проблеми норми здоров'я і хвороби.
35. Філософія здоров'я і хвороби.
36. Формування моральної позиції медичного працівника.
37. Філософія принципів взаємовідносин медичного працівника і пацієнта.

Індивідуальна робота студентів передбачає:

1. Виступи на семінарських заняттях на засіданні науково-студентського гуртка.
2. Участь у наукових конференціях.
3. Створення фільмів, презентацій.
4. Публікація матеріалів в журналах (тези, статті) тощо.

10. Методи контролю

При оцінюванні роботи студента протягом семестру враховується наступне:

- відвідування занять;
- активна та продуктивна участь на семінарських заняттях;
- усне індивідуальне опитування;
- своєчасна здача завдань самостійного опрацювання, індивідуальної роботи, студентських проектів та презентацій, змістових та підсумкового модулів;
- участь в НДРС.

Методи оцінювання:

Передбачені наступні форми контролю:

1. *Поточний контроль* (засвоєння теми) контролюється на семінарських заняттях з метою перевірки рівня засвоєння вивченого матеріалу. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування та виконання письмових завдань (тестування, філософські диктанти, есе, презентації).

2. *Проміжний контроль* знань студентів проводиться по завершенню вивчення навчального розділу змістового модуля у вигляді письмової модульної контрольної роботи.

3. Підсумковий контроль - здійснюється після завершення вивчення дисципліни та проводиться на останньому практичному занятті (семінарі). Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів.

Оцінювання обов'язкової дисципліни «Філософія» є рейтинговим та визначається з урахуванням поточної освітньої діяльності студента та індивідуальної роботи (за вибором) та результатів підсумкового модульного контролю.

Критерії оцінювання (розподіл балів, які отримують студенти) з дисципліни «Філософія»

Критерії оцінювання визначаються за національною шкалою – «5», «4», «3», «2» та шкалою ECTS – A, B, C, D, E, FX, F (Табл.1 б).

Таблиця 1. Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>Сума балів за всі види освітньої діяльності</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою модульного контролю</i>
180 – 200	A	відмінно
165 - 179	B	добре
150 - 164	C	
135 - 149	D	задовільно
120 - 134	E	
70 - 119	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 69	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 2. Уніфіковані критерії оцінювання навчальних досягнень, знань та вмінь студентів (відповідь на семінарських заняттях, підсумкового модульного контролю)

5 (відмінно)	A	Виставляється у випадку, коли студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпано точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності.
4,5 (дуже добре).	B	Студент має ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити деякі неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей.
4 (добре)	C	Виставляється за умови, коли студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематизовано, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.
3,5 (більш ніж задовільно)	D	Виставляється студентові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

3 (задовільно)	E	Студент має прогалини в знаннях з теми. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
2(незадовільно)	FX	Студент має фрагментарні знання з теми. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал.
1 (незадовільно)	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, відмовляється відповідати.

Таблиця 3. СХЕМА розподілу балів при оцінюванні семестрової успішності в балах ECTS

Модуль 1. Філософія				
	<i>№ заняття</i>	<i>«відмінно»</i>	<i>«добре»</i>	<i>«задовільно»</i>
<i>Змістовий модуль 1</i>	1	22	19	14
	2	22	19	14
	3	22	19	14
<i>Всього змістовий модуль 1</i>		66	57	42
<i>Змістовий модуль 2</i>	4	22	19	14
	5	22	19	14
<i>Всього змістовий модуль 2</i>		44	38	28
<i>ІНДЗ</i>		10		
<i>Всього поточна успішність</i>		120	95	70
<i>Модуль-контроль</i>	17	72-80	64-71	56-63
МОДУЛЬ 1		200		

Таблиця 4. СХЕМА критеріїв оцінювання результатів виконання та захисту індивідуальної роботи студента (в балах ECTS)

<i>№ критерію</i>	<i>Критерій рейтингової оцінки</i>	<i>Max кількість балів ECTS</i>
1	Відповідність змісту виконаної роботи поставленому завданню та повнота його розкриття	4
2	Відповідність оформлення	2
3	Захист індивідуальної роботи: змістовність та глибина доповіді, повнота та логічність відповідей на запитання під час захисту	6
<i>Максимальна підсумкова оцінка</i>		12

Таблиця 5. Критерії оцінювання самостійної роботи

Показник		Характеристика
Відмінно	A	Запропонована студентом робота викладена в достатньому обсязі, оформлена згідно з вимогами, містить базовий теоретичний і практичний матеріал, нову та нетрадиційну інформацію з даного питання і пропозиції щодо її практичного застосування.
Добре	B	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена згідно з вимогами, містить переважно базовий теоретичний і практичний матеріал, пропонуються фрагменти нової, нетрадиційної інформації

	C	Запропонована студентом робота викладена в необхідному обсязі, оформлена грамотно, включає базовий теоретичний та практичний вихід, але містить певні недоліки у висвітленні питання, яке досліджувалось
Задовільно	D	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але не має практичного виходу. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми
	E	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але тема розкрита неповністю. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми. Обсяг запропонованої роботи не відповідає вимогам
Незадовільно (бали не зараховуються)	FX	Робота базується на фрагментарних знаннях з курсу. Тема роботи не розкрита
	F	Робота не виконана, або студент відмовляється доповідати.

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в тематичному плані поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних семінарських занять, контролюється під час підсумкового модульного контролю.

Поточні оцінки конвертуються у підсумкову як середня сума оцінок навчальної діяльності у бали ECTS відповідно до шкали перерахунку традиційних оцінок (середній бал з точністю до сотих) у рейтингові 120 балів. Максимальну кількість балів, яку може набрати студент за підсумковий модульний контроль, який складається з 80 тестових завдань – 80 балів.

Порядок оцінювання навчальних досягнень студентів у балах ECTS і порядок перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали ECTS показані у відповідних таблицях (Табл.5 - 7).

Таблиця 6. Універсальна шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів + 80) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем

Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS
5,00	120	4,04	97	3,08	74	2,12	51
4,96	119	4,00	96	3,04	73	2,08	50
4,92	118	3,96	95	3,00	72	2,04	49
4,87	117	3,92	94	2,96	71	2,00	48
4,83	116	3,87	93	2,92	70	1,96	47
4,79	115	3,83	92	2,87	69	1,92	46
4,75	114	3,79	91	2,83	68	1,87	45
4,71	113	3,75	90	2,79	67	1,83	44
4,67	112	3,71	89	2,75	66	1,79	43
4,62	111	3,67	88	2,71	65	1,75	42
4,58	110	3,62	87	2,67	64	1,71	41
4,54	109	3,58	86	2,62	63	1,67	40
4,50	108	3,54	85	2,58	62	1,62	39
4,46	107	3,50	84	2,54	61	1,58	38

4,42	106	3,46	83	2,50	60	1,54	37
4,37	105	3,42	82	2,46	59	1,50	36
4,33	104	3,37	81	2,42	58	1,46	35
4,29	103	3,33	80	2,37	57	3,42	34
4,25	102	3,29	79	2,33	56	1,37	33
4,21	101	3,25	78	2,29	55	1,33	32
4,17	100	3,21	77	2,25	54	1,29	31
4,12	99	3,17	76	2,21	53	1,25	30
4,08	98	3,12	75	2,17	52	1,21	29

Таблиця 7. Універсальна шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали підсумкового модульного контролю (80 балів)

Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS	Оцінка	Бали ECTS
5	80	3,75	60	2,5	40	1,25	20
4,94	79	3,69	59	2,44	39	1,19	19
4,88	78	3,63	58	2,38	38	1,13	18
4,81	77	3,56	57	2,31	37	1,06	17
4,75	76	3,5	56	2,25	36	1	16
4,69	75	3,44	55	2,19	35	0,94	15
4,63	74	3,38	54	2,13	34	0,88	14
4,53	73	3,31	53	2,06	33	0,81	13
4,5	72	3,25	52	2	32	0,75	12
4,44	71	3,19	51	1,94	31	0,69	11
4,38	70	3,13	50	1,88	30	0,63	10
4,31	69	3,06	49	1,82	29	0,56	9
4,25	68	3	48	1,75	28	0,5	8
4,19	67	2,94	47	1,69	27	0,44	7
4,13	66	2,88	46	1,63	26	0,38	6
4,06	65	2,81	45	1,56	25	0,31	5
4	64	2,75	44	1,5	24	0,25	4
3,94	63	2,69	43	1,44	23	0,19	3
3,88	62	2,63	42	1,38	22	0,13	2
3,81	61	2,56	41	1,31	21	0,06	1

Загальна оцінка за підсумковий модульний контроль який складається з 80 тестових завдань – 80 балів, а саме 72-80 балів – «5»; 64-71 балів – «4»; 56-63 балів – «3», 55 і нижче балів – «2».

При тестовому контролі **мінімальна** кількість балів – 32 бали.

При контролі семінарського заняття **мінімальна** кількість балів –14.

Сумарна **мінімальна** кількість балів за підсумковий модульний контроль–46 балів (задовільно)

Отримана на основі національних оцінок рейтингова оцінка в балах ECTS (120 + 80) переводиться у європейські оцінки ECTS (A, B, C, D, FX, F) (Табл. 1).

12. Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни

1. Робоча навчальна програма

Підручники, посібники (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

План конспект лекції (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)

2. Методичні рекомендації СПРС (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)
3. Навчально-методичне забезпечення:
 - Тестові завдання (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE) для поточного і підсумкового оцінювання знань
 - Індивідуальні завдання (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)
 - Робочі зошити
 - Опорні конспекти лекцій
 - Комп'ютерні презентації (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)
 - Ілюстративні матеріали
 - Методичні вказівки та рекомендації до семінарських занять (у т. ч. електронний варіант, www.MOODLE)
 - Ситуаційні завдання

13. Перелік питань до підсумкового модульного контролю

1. Дайте характеристику поняттю «світогляд», його сутність структура та функції.
2. Охарактеризуйте міфологію і релігію як історичні типи світогляду. Місце міфології і релігії в системі культури.
3. Визначте філософію як тип світогляду, її предмет специфіка, структура і функції.
4. Поясніть проблему співвідношення духовного і матеріального, її можливі вирішення (матеріалізм, ідеалізм дуалізм, пантеїзм, еkleктизм).
5. Обґрунтуйте витоки філософії, передумови і час виникнення.
6. Давньоіндійська філософія: загальна характеристика, основні школи (джайнізм, буддизм, чарвака, йога).
7. Давньокитайська філософія: загальна характеристика, основні школи (конфуціанство даосизм).
8. Антична філософія: особливості, основні етапи розвитку, школи, джерела.
9. Учення Мілетської школи та проблема субстанції.
10. Становлення стихійної діалектики. Геракліт про рух як всезагальний спосіб буття та космічний закон («логос»).
11. Елейська школа про рух і спокій.
12. Античний атомізм Левкіппа-Демокріта.
13. Зародження антропологічної та скептичної тенденції в античній філософії. Проблема людини та суспільства у софістів (Протагор, Горгій).
14. Суб'єктивна діалектика та філософський метод Сократа. Самопізнання як мета сократівської філософії.
15. Проблема виникнення античного соціалізму та вчення Платона про ідеальну державу.
16. Об'єктивний ідеалізм Платона.
17. Політичне та етичне вчення Аристотеля.
18. Аристотель про чотири причини. Телеологія.
19. Антична філософія епохи еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм.
20. Основні етапи розвитку Середньовіччя та її головні особливості. Патристика. Вчення Августина Аврелія.
21. Схоластика: боротьба реалізму і номіналізму. Вчення Фоми Аквінського.
22. Характерні риси культури Відродження та їх відображення в філософській думці. М.Кузанський.
23. Натурфілософія та «нове природознавство» Відродження: М.Копернік, Дж.Бруно, Г.Галілей, Й.Кеплер.
24. Соціальна філософія Н.Макиавеллі. Проблема моральності політики.
25. Утопічний соціалізм епохи Відродження: Т.Мор, Т.Мюнцер, Т.Кампанелла.
26. Характерні риси Нового часу. Особливості наукового та релігійного світоглядів.

27. Ф.Бекон – основоположник дослідної науки Нового часу. Проблеми методу та хиб розуму в беконівській філософії.
28. Психофізична проблема в науці XVII ст. та дуалізм Р.Декарта. Метод сумніву.
29. Поняття субстанції в філософії XVII – XVIII ст. та пантеїзм Б.Спінози. Рационалістична психологія та етика Б.Спінози.
30. Монадологія Г.Лейбніца.
31. Теорія пізнання та політичне вчення Дж.Локка.
32. Суб'єктивний ідеалізм Дж.Берклі. Принцип «існувати – значить бути сприйнятим».
33. Характерні риси та особливості німецької класичної філософії. Концепція «трансцендентальної логіки» І.Канта. І.Кант про межі теоретичного знання.
34. Етичне вчення І.Канта та проблеми гуманізму сучасного людства.
35. Розробка Гегелем проблем ідеалістичної діалектики.
36. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха та його критика релігії.
37. Основні ідеї діалектичного матеріалізму К.Маркса і Ф.Енгельса. Марксизм та історична реальність: «за» та «проти».
38. Загальна характеристика та особливості становлення і розвитку української філософії. Філософська думка доби Київської Русі.
39. Основні ідеї та проблеми в філософії Києво-Могилянської Академії, її роль у розвитку української філософії.
40. Антропологія та гуманістична філософія Г.С.Сковороди. «Філософія серця» П.Юркевича.
41. Кирило-Мефодіївське товариство, його світоглядні та ідеологічні засади, роль в утвердженні визвольних ідей в Україні (Т.Шевченко, М.Костомаров, П.Куліш).
42. Українська філософська думка кінця XIX та поч. XX ст. (Л.Українка, П.Грабовський, М.Коцюбинський, М.Драгоманов, І.Франко, В.Антонович, М.Грушевський).
43. Теорія ноосферогенезу В.Вернадського.
44. Духовне значення української академічної філософії (С.Гогоцький, В.Лесевич, П.Юркевич, О.Гіляров).
45. Український космізм (В.Вернадський, С.Подолінський, А.Холодний)
46. Філософська категорія буття, її зміст і значення. Концепції буття в історії філософії.
47. Основні види буття, їх співвідношення.
48. Матерія як вид буття і філософська категорія.
49. Універсальні форми буття та матерії: рух, простір, час та їх зв'язок.
50. Буття соціального. Життя та смерть. Евтаназія.
51. Проблема єдності світу та її вирішення в історії філософії.
52. Діалектика як теорія розвитку і метод пізнання, її основні принципи. Історичні форми та сучасні варіанти діалектики.
53. Основні закони діалектики, їх зміст і специфіка (закон єдності і боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін в якісні, закон заперечення заперечення).
54. Категорії діалектики, їх специфіка і класифікація (сутність і явище причина і наслідок, необхідність і випадковість, можливість і дійсність. Одиначне і загальне, форма і зміст, частина і ціле, елемент і система).
55. Проблема походження і сутності свідомості у філософії.
56. Структура свідомості. Співвідношення свідомого і несвідомого як філософська та медична проблема.
57. Суспільна свідомість, її рівні та сфери.
58. Самосвідомість: властивості та функції.
59. Фізіологічне та психічне, їх співвідношення. Свідомість та мозок.
60. Пізнання як взаємодія суб'єкта і об'єкта. Проблема пізнаваності світу.

61. Чуттєве пізнання, його специфіка і форми. Особливості чуттєвого пізнання в медицині.
62. Рациональне пізнання та його форми.
63. Поняття істини і проблема істини в пізнанні. Основні філософські концепції істини.
64. Основні характеристики істини (об'єктивна, конкретна, абсолютна і відносна істини). Критерії істини.
65. Специфіка наукового пізнання, його рівні та форми. Місце медицини в системі наук.
66. Істина та практика в науковому медичному пізнанні. Медичний діагноз як специфічний прояв істини.
67. Людина як предмет філософії, релігії, медицини, її сутність і природа.
68. Концепції походження людини. Проблема антропосоціогенезу.
69. Людський індивід, індивідуальність, особистість.
70. Людина як природно-соціальна істота.
71. Особистість – продукт та творець суспільного буття.
72. Проблема відчуження, свободи та відповідальності особистості. Відповідальність лікаря.
73. Цінності людського буття, їх природа та види.
74. Цінність та сенс людського життя. Проблема безсмертя.
75. Творчість як сутнісна характеристика людини, спосіб її самореалізації і самовираження. Творчість і свобода.
76. Основні філософські підходи до розуміння суспільства.
77. Сутність суспільства та його головні ознаки.
78. Суспільство як система, що саморозвивається.
79. Роль географічних, демографічних та інших чинників у розвитку суспільства
80. Філософія історії.
81. Людина як головний суб'єкт історії.
82. Проблема існування історичних закономірностей.
83. Сучасна цивілізація: її основні ознаки та суперечності.
84. Цінність людського життя.
85. Феномен смерті.
86. Етичні та філософські проблеми евтазії.
87. Смерть та проблема безсмертя людини.
88. Гуманістичні аспекти лікарської діяльності.
89. Філософія людини в майбутньому.
90. Філософія медицини і медицина як наука.
91. Філософські категорії і поняття медицини.
92. Співвідношення соціального і біологічного в людині.
93. Проблеми норми здоров'я і хвороби.
94. Філософія здоров'я і хвороби.
95. Формування моральної позиції медичного працівника.
96. Філософія принципів взаємовідносин медичного працівника і пацієнта.
97. Філософія історичних моделей медичної етики: гіппократова модель (принцип “Не нашкодь”).
98. “Клятва Гіппократа” — основа всіх найновіших кодексів лікарської етики.
99. Модель Т. Парацельса (принцип “Роби добро”).
100. Біоетична модель медичної етики (принцип “Поваги прав і гідності пацієнта”).

14. Перелік інформаційних джерел

Перелік літератури

1. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. — К.: Тандем, 2000.
2. Арутюнов В.Ф. Філософія: навч. посіб. — КНЗУ, 2001.
3. Бичко І.В. Філософія: Курс лекцій. — К., 2003.
4. Бичко І., Табачковський В. Філософія. — Центр навчальної літератури, 2017. — 648 с.
5. Бойченко І.В. Філософія історії. — К., 2000.
6. Воронюк О.Л. Філософія: підручник / О.Л. Воронюк. — 3-є вид., переробл. та допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2018. — 216 с.
7. Герасимчук А. А., Тимошенко З.І. Курс лекцій з філософії. — К., 1999.
8. Горлач М.Л. Філософія: підручник. — Х., 2000.
9. Горський В.С. Історія української філософії: навч. посіб. — К., 2001.
10. Кислюк К. Філософія. — Кондор, 2016. — 230 с.
11. Надольний І. Ф. Філософія. Навч. посіб. - К.: Вікар, 2004.
12. Причепій Є.М. Філософія: навч. посіб. — К., 2003.
13. Причепій Є. М., Черній А. М. Філософія. — Академвидав, 2017. — 592 с.
14. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: навч. посіб. — Новий світ, 2003.
15. Петрушенко В.Л. Практикум з філософії: навч. посіб. — Львів: “Новий Світ-2000”, “Магнолія плюс”, 2003.
16. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. — К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ – 2000», 2001. — 448 с.
17. Попов М.В. Філософія: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 344 с.
18. Синиця А. Філософія : навч.-метод. посіб. / Андрій Синиця. —Львів : ЛДУФК, 2014. — 179 с.
19. Троянський В.А. Філософія. Навч.-метод. Посібник. - Чернівці : БДМУ, 2010.
20. Федів Ю., Мозкова Н. Історія української філософії. — Україна, 2000.
21. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. — К., 2002.
22. Юрій М. Ф. Антропология : навч. посіб. — К.: Дакор, 2008. — 424 с.
23. Ярошовець В.І. Історія філософії: підручник. — ПАРАПАН, 2002.
24. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій: Навч. посіб. для студ. вузів / Т. І. Ящук. — К.: Либідь, 2004. — 536 с.

Електронні ресурси:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій та семінарських занять.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (ст. 16). [Електронний ресурс] – режим доступу http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141556.html.
3. Наказ МОН України від 05.12.18р. № 1344. «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». [Електронний ресурс] – режим доступу <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/223-medsestrinstvo-bakalavr.pdf>.
4. Веб-сайт Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н. Івасюка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.library.cv.ua/>
5. Веб-сайт обласної науково-медичної бібліотеки м. Чернівці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.library.chnu.edu.ua/>
6. Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Веб-сайт Чернівецького медичного коледжу БДМУ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.medkol.cv.ua, www.MOODLE.
8. Веб-сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>

9. Вклад медицини в розвиток філософських думок про форми руху матерії, простору і часу. – (<http://lektsii.net/1-85517>)
10. <http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України.
11. Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України <http://www.filosof.com.ua> – [Електронний документ]. – Режим доступу: www.filosof.com.ua
12. Метологічна функція філософії в науковому пізнанні – (<http://refs.co.ua/61761>)
13. Філософія в Україні - [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.philosophy.ua>
14. Філософія без кордонів – [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://platonanet.org.ua>